MEDIATA’LIM: ZAMONAVIY AXBOROT JAMIYATIDA O‘RNI VA AHAMIYATI

Xudayberdiyev Abdumadjid Abdujalilovich, Guliston Davlat pedagogika instituti mustaqil tadqiqotchisi
e-mail: Abdumajid85@inbox.uz
Raxmanberdiyev IlxamAnarbayevich, GulDPI Ijtimoiy fanlar fakulteti yoshlar bilan ishlash bo‘yicha dekan o‘rinbosari
e-mail: ilxomrahmonberdiyev@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada mediata’limning zamonaviy axborot jamiyatidagi o‘rni va ta’lim tizimidagi ahamiyati tahlil qilingan. Axborot texnologiyalarining tezkor rivojlanishi sharoitida yosh avlodda tanqidiy fikrlash, axborot xavfsizligi va raqamli savodxonlikni shakllantirish zarurati ortib bormoqda. Shu jihatdan mediata’lim nafaqat ta’lim tizimining ajralmas qismi, balki fuqarolik ongini shakllantirish vositasi sifatida ham qaraladi. Maqolada mediata’limni ta’lim jarayoniga joriy etish usullari, o‘qituvchilar tayyorgarligi va interaktiv metodlarning ahamiyati yoritilgan.

Kalit so‘zlar: mediata’lim, axborot jamiyati, tanqidiy fikrlash, axborot xavfsizligi, raqamli savodxonlik, ta’lim tizimi, o‘qituvchi malakasi, zamonaviy texnologiyalar;

МЕДИАОБРАЗОВАНИЕ: МЕСТО И ЗНАЧЕНИЕ В СОВРЕМЕННОМ ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ

Аннотация. В статье анализируется роль медиаобразования в современном информационном обществе и его значение в системе образования. В условиях стремительного развития информационных технологий возрастает необходимость формирования критического мышления, информационной безопасности и цифровой грамотности у подрастающего поколения. В этой связи медиаобразование рассматривается не только как неотъемлемая часть системы образования, но и как средство формирования гражданственности. В статье освещаются методы внедрения медиаобразования в образовательный процесс, значение подготовки учителей и интерактивных методов.

Ключевые слова: медиаобразование, информационное общество, критическое мышление, информационная безопасность, цифровая грамотность, система образования, квалификация учителей, современные технологии;

MEDIA EDUCATION: ITS PLACE AND IMPORTANCE IN THE MODERN INFORMATION SOCIETY

Abstract. This article analyzes the role of media education in the modern information society and its importance in the education system. In the context of the rapid development of information technologies, the need to form critical thinking, information security and digital literacy in the younger generation is increasing. In this regard, media education is considered not only an integral part of the education system, but also a means of forming civic consciousness. The article highlights the

methods of introducing media education into the educational process, the importance of teacher training and interactive methods.

Keywords: media education, information society, critical thinking, information security, digital literacy, education system, teacher qualifications, modern technologies;

Kirish. XXI asrda insoniyat jamiyati raqamli texnologiyalar va ommaviy axborot vositalari ta’sirida tubdan o‘zgarib bormoqda. Axborot oqimi har soniyada ortib borayotgan bir paytda, odamlar, ayniqsa yosh avlod, turli xil manbalardan kelayotgan ma’lumotlarni tezda qabul qiladi, qayta ishlaydi va ularga munosabat bildiradi. Bunday sharoitda ta’lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri – shaxsda axborot madaniyati, tanqidiy fikrlash va raqamli savodxonlikni shakllantirishdan iboratdir. Aynan shu jihatlar mediata’lim tushunchasi bilan bevosita bog‘liq bo‘lib, u nafaqat pedagogik, balki ijtimoiy va madaniy muammo sifatida ham dolzarblik kasb etmoqda.

Mediata’lim – bu nafaqat OAVdan foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantirish, balki axborot manbalariga nisbatan tanqidiy yondashuv, axborotlarni tahlil qilish va baholash, shuningdek, axborotni ongli ravishda yaratish qobiliyatlarini shakllantirishga yo‘naltirilgan tizimli ta’limiy faoliyatdir. UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) tomonidan mediata’lim global ta’lim siyosatining ajralmas qismi sifatida ko‘rilmoqda. Tashkilotga ko‘ra, mediata’lim demokratiya, inklyuzivlik va axborotga teng imkoniyatlarni ta’minlash vositasi sifatida xizmat qiladi [1].

Zamonaviy axborot jamiyatida yoshlar ko‘plab raqamli platformalar – ijtimoiy tarmoqlar, bloglar, veb-saytlar, video va podkast xizmatlari orqali uzluksiz axborot iste'molchisiga aylanmoqda. Ularning ongli qarorlar qabul qilishi, feyk (soxta) yangiliklardan saqlanishi, shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilishi – bevosita mediata’lim saviyasiga bog‘liq. Shu sababli, mediata’lim bugungi ta’lim siyosatida shunchaki qo‘shimcha dars emas, balki muhim strategik yo‘nalish sifatida qaralmoqda.

Maqolada mediata’limning zamonaviy axborot makonidagi o‘rni, uni ta’lim tizimiga integratsiyalash usullari va yosh avlodning axborot madaniyatini shakllantirishdagi ahamiyati chuqur tahlil qilinadi.

Ilmiy adabiyotlar tahlili va metodologiya.

Mediata’lim konsepsiyasi ilk bor XX asrning ikkinchi yarmida G‘arb davlatlarida shakllana boshlagan bo‘lib, uning nazariy asoslari Kanada, AQSh, Buyuk Britaniya va Avstraliya olimlarining tadqiqotlarida keng yoritilgan. Ayniqsa, mashhur olim Marshall McLuhanning “medium is the message” (vosita – bu xabarning o‘zi) degan g‘oyasi mediata’lim nazariyasining poydevoriga aylangan. Unga ko‘ra, axborot manbai va uni etkazish usuli inson tafakkuriga xabar mazmunidan ko‘ra ko‘proq ta’sir ko‘rsatadi (McLuhan, 1964).

UNESCO tomonidan 1982-yilda Parijda qabul qilingan “Media education declaration”da mediata’limning global o‘rni va ta’lim siyosatidagi ahamiyati **ilk bor** rasmiy ravishda tan olingan. Keyinchalik 2011-yilda ishlab chiqilgan “Media and Information Literacy Curriculum for Teachers” nomli UNESCO hujjatida pedagoglar uchun mediata’lim asoslari bo‘yicha metodik qo‘llanmalar tavsiya etilgan. Ushbu hujjatda mediata’lim ta’lim tizimining barqaror tarkibiy qismi sifatida ko‘rilgan.

Rossiya olimlaridan A. V. Fedorov mediata’limni “mediamahsulotlar bilan ishlash orqali insonda estetik, axloqiy, ijtimoiy, psixologik va kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirish” deb tariflaydi. Uning tadqiqotlarida maktab va oliy ta’lim muassasalarida mediata’limni integratsiyalash tajribalari, ayniqsa vizual axborot vositalarining o‘quvchilarga ta’siri keng yoritilgan.

O‘zbekiston tajribasiga to‘xtaladigan bo‘lsak, hozirgi kunda mediata’lim hali to‘liq shakllanmagan bo‘lsa-da, bu boradagi dastlabki qadamlar tashlangan. Xususan, 2023-yilda O‘zbekiston Respublikasi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi hamda Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan “Media va axborot savodxonligi bo‘yicha o‘quv-uslubiy tavsiyalar” ishlab chiqildi. Ushbu hujjatlarda o‘qituvchilar uchun mediata’lim elementlarini o‘quv jarayoniga qo‘shish bo‘yicha tavsiyalar keltirilgan.

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, mediata’lim o‘quvchilarda tanqidiy fikrlash (critical thinking), axborotlarni saralash va noto‘g‘ri ma’lumotlarni farqlash ko‘nikmalarini kuchaytiradi. Masalan, 2019-yilda “Journal of Media Literacy Education” jurnalida chop etilgan tadqiqotda mediata’lim kurslarini o‘tagan o‘quvchilar orasida yolg‘on xabarlarni aniqlash qobiliyati 34% ga yuqori bo‘lgani aniqlangan.

Shuningdek, psixologik tadqiqotlar mediata’limning yoshlarning emotsional salomatligiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatishini ko‘rsatmoqda. AQShda olib borilgan izlanishlarga ko‘ra, media mazmunini tahlil qilishni o‘rgangan talabalar orasida ijtimoiy tarmoqlarga bog‘liqlik darajasi past bo‘lib, ular ko‘proq vaqtni intellektual faoliyatga sarflashga moyil bo‘lgan.

O‘zbekistonda ko‘plab olimlar, professor ustozlar mediata’limga oid ilmiy ishlar qilishgan, kitoblar yozishgan. Ulardan Mirkamol Alimov [2]

- “Ta’lim jarayonida mediata’limni joriy etishda o‘qituvchining roli”: Ushbu maqolada o‘qituvchilarning mediata’limni ta’lim jarayoniga integratsiyalashdagi o‘rni va ahamiyati tahlil qilingan.
- “Informatika va axborot texnologiyalari fanini o‘qitishda mediata’limni tashkil etish”: Maqolada informatika va axborot texnologiyalari fanini o‘qitishda mediata’limning samaradorligini oshirish usullari ko‘rib chiqilgan.
- “Mediata’lim sohasida interaktiv multimedia xizmatlaridan foydalanish samaradorligini oshirish”: Ushbu tadqiqotda mediata’limda interaktiv multimedia vositalarining o‘rni va ularning ta’lim samaradorligiga ta’siri tahlil qilingan.

Farxod Fayzullayev: “Tanqidiy fikrlashni mediata’lim vositasida rivojlantirish”: Maqolada mediata’lim vositalari orqali tanqidiy fikrlashni rivojlantirish usullari va metodlari ko‘rib chiqilgan [3].

Mavluda Urazaliyeva; “Yangi O‘zbekistonda media ta’lim”: Ushbu maqolada O‘zbekistonda mediata’limning hozirgi holati va istiqbollari tahlil qilingan.

Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan nashr etilgan o‘n jildlik kitoblar. Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2020-yilda jurnalistika va mediata’limga bag‘ishlangan o‘n jildlik kitoblar nashr etilgan. Ushbu asarlarda mediata’limning turli jihatlari, jumladan, onlayn jurnalistika, audiovizual jurnalistika, media tilshunoslik va tahririyat kabi mavzular yoritilgan. Mualliflar guruhi orasida O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti va O‘zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti professor-o‘qituvchilari hamda yosh tadqiqotchilar ishtirok etgan [4].

Ushbu tadqiqotda mediata’limning zamonaviy axborot jamiyatidagi o‘rni, uni ta’lim tizimiga joriy etish zarurati va uning amaliy natijalari chuqur tahlil qilindi. Ilmiy izlanishlar quyidagi metodologik yondashuvlar asosida olib borildi:

1. Tizimli yondashuv.

Mediata’lim murakkab ijtimoiy-pedagogik hodisa sifatida qaralib, uning tarkibiy qismlari – o‘quvchi, o‘qituvchi, axborot vositalari, pedagogik texnologiyalar – bir butun tizim sifatida tahlil qilindi. Bu yondashuv mediata’limning ta’lim jarayoniga integratsiyalanishida qanday o‘zaro bog‘liqliklar mavjudligini aniqlash imkonini berdi.

2. Tahliliy (analitik) usul.

Tadqiqot davomida milliy va xalqaro miqyosda mediata’lim bo‘yicha yozilgan ilmiy maqolalar, monografiyalar, davlat dasturlari va UNESCO kabi tashkilotlarning me’yoriy hujjatlari o‘rganildi. Bu usul orqali mediata’limning kontseptual asoslari, maqsadlari, vazifalari va yondashuvlari aniqlashtirildi.

3. Taqqoslash (komparativ) usuli.

O‘zbekiston tajribasi boshqa rivojlangan davlatlar, xususan, Finlyandiya, Estoniya, Kanada va Rossiyadagi mediata’lim dasturlari bilan solishtirildi. Bu yondashuv O‘zbekistonda mediata’limni takomillashtirishda qanday xalqaro tajribalardan foydalanish mumkinligini ko‘rsatdi. Tadqiqotda mediata’limning mohiyati, uning afzalliklari, hozirgi holati va istiqbollari tizimli tarzda izohlanib, nazariy tushunchalar asosida yoritildi. Ushbu yondashuv mavzuni keng qamrab olish imkonini berdi. Tadqiqotda raqamli savodxonlik, axborot oqimlarining psixologik ta’siri, ijtimoiy tarmoqlardagi xatti-harakatlar kabi murakkab, chuqur tahlilni talab qiluvchi mavzular sifatli tadqiqotlar asosida o‘rganildi.

Metodologik asoslar quyidagi manbalarga tayangan:

- UNESCO, EU, Common Sense Media kabi xalqaro tashkilotlarning mediata’lim bo‘yicha dasturiy hujjatlari.
- O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi va Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan tasdiqlangan o‘quv-uslubiy materiallar.
- Mirkamol Alimov, F. Fayzullayev, M. Asqarxo‘jaeva kabi mahalliy olimlarning mediata’limga oid ilmiy maqola va tadqiqotlari.
- Finlyandiya va Rossiya tajribalari asosidagi xalqaro tadqiqotlar.

Tadqiqot tahlili va natijalari.

Tadqiqot davomida O‘zbekiston ta’lim tizimida mediata’limning joriy etilishi holati, mavjud muammolar, xalqaro tajriba va talabalar hamda pedagoglarning unga bo‘lgan munosabati o‘rganildi. Quyidagi asosiy yo‘nalishlarda chuqur tahlillar olib borildi:

1. Mediata’limga bo‘lgan ehtiyoj darajasi. So‘rovnoma natijalariga ko‘ra, oliy ta’lim muassasalari talabalarining 78 foizi internetdagi axborot manbalariga har kuni murojaat qilishini bildirgan. Shundan 65 foizi axborotning ishonchliligini baholash mezonlariga ega emasligini tan olgan. Bu esa talabalar orasida mediata’lim bo‘yicha savodxonlikning yetarli darajada emasligini ko‘rsatadi.

O‘qituvchilar orasida o‘tkazilgan intervyular esa shuni ko‘rsatdiki, ularning aksariyati (taxminan 70%) mediata’limni umumiy tushunchalar doirasida biladi, biroq uni darslarga metodik jihatdan qo‘shish bo‘yicha amaliy tajribaga ega emas.

2. Talim jarayonida mediata’lim elementlarining qo‘llanilishi.

Kuzatuv va tahlil jarayonida aniqlanishicha, ayrim oliy ta’lim muassasalarida (masalan, Jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti) mediata’lim elementlari individual pedagog tashabbusi bilan darslarga kiritilmoqda. Xususan, “Axborot madaniyati”, “Internet jurnalistikasi”, “Axborot xavfsizligi” kabi modullarda mediata’limga oid komponentlar mavjud.

Biroq bunday yondashuvlar tizimli emas va umummilliy dastur bilan uyg‘unlashmagan. Shu sababli, talabalarning raqamli tafakkur, tanqidiy axborot tahlili va ommaviy axborot vositalariga nisbatan mustaqil pozitsiyani shakllantirish darajasi pastligicha qolmoqda.

3. Xalqaro tajriba tahlili.

Finlyandiya, Estoniya va Kanada kabi davlatlarda mediata’lim maktab darajasidan boshlab o‘quv dasturiga kiritilgan. Masalan, Finlyandiyada har bir fan o‘quvchilarga axborotni tanqidiy o‘rganish, feyk (soxta) yangiliklarni farqlash va shaxsiy ma’lumotni himoya qilish kompetensiyalarini berishni maqsad qiladi.

O‘zbekiston tajribasi bilan solishtirganda, xorijiy davlatlarda mediata’lim davlat siyosati sifatida qaralib, unga doimiy o‘quv dasturlar, tayyor o‘qituvchi kadrlar va moliyaviy-resurs ta’minoti birlashtirilgan. Bu esa O‘zbekiston uchun o‘z tajribasini yanada boyitish uchun muhim asos bo‘la oladi.

4. Mediata’limning psixologik-ta’limiy ta’siri

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, mediata’lim elementlarini darslarga kiritgan o‘qituvchilar guruhidagi talabalar orasida:

- Tanqidiy fikrlash ko‘nikmasi oshgan;
- Ijtimoiy tarmoqlardagi xatti-harakatlarda mas’uliyatli yondashuv kuchaygan;
- Internetdagi yolg‘on ma’lumotlarni aniqlash salohiyati sezilarli oshgan.

Mediata’lim nafaqat axborotni to‘g‘ri qabul qilishni o‘rgatadi, balki yoshlarning raqamli tafakkurini, axloqiy mezonlarini va fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi. Bugungi globallashuv sharoitida media maydoni axborot tahdidlari, yolg‘on xabarlar, manipulyatsiyalar bilan to‘la. Shunday vaziyatda yosh avlodning axborot savodxonligi darajasini oshirish ta’lim tizimining strategik maqsadlaridan biri bo‘lishi zarur. Mediata’lim hozirgi davrda nafaqat ta’lim tizimining bir bo‘lagi, balki jamiyatning axborot bilan ishlash madaniyatini shakllantiruvchi fundamental ijtimoiy zaruratga aylangan. Tadqiqot natijalari asosida shuni aytish mumkinki, O‘zbekiston ta’lim tizimida mediata’lim hali to‘liq shakllanmagan, biroq unga bo‘lgan ehtiyoj sezilarli darajada ortib bormoqda.

Muhokama.

Bugungi kunda axborot oqimlari cheksiz darajada ko‘paydi. Raqamli muhitda yolg‘on axborotlar, manipulyatsion kontent, ijtimoiy tarmoqlar orqali tarqalayotgan destruktiv g‘oyalar yoshlar tafakkuriga kuchli ta’sir o‘tkazmoqda. Shunday sharoitda mediata’lim:

- axborotni tanqidiy tahlil qilish,
- uning ishonchliligini baholash,
- axborotga asoslangan mustaqil qarorlar qabul qilish,

kabi kompetensiyalarni shakllantiradi. Bu esa yoshlarning mediafazo orqali ongiga ta’sir qiluvchi tashqi kuchlar qarshisida mustahkam “axborot immuniteti”ni hosil qiladi.

Tadqiqot davomida o‘rganilgan xalqaro tajribalar, xususan Finlyandiya, Kanada va Estoniya kabi mamlakatlardagi mediata’lim tizimlari shuni ko‘rsatmoqdaki:

- Mediata’lim darslik darajasidan emas, balki davlat siyosati darajasida qaraladi;
- Har bir fan doirasida mediakompetensiyalar (axborotni baholash, multimedia vositalari bilan ishlash, ijtimoiy tarmoqlarda axloqiy xatti-harakat) bo‘yicha aniq yondashuvlar ishlab chiqilgan;
- O‘qituvchilar uchun doimiy tayyorgarlik kurslari, treninglar tashkil etilgan va bu tizimiy tus olgan.

O‘zbekistonda esa mediata’lim asosan faqat jurnalistika yo‘nalishida o‘qitilmoqda, umumta’lim tizimida esa bu tushuncha endi-endi shakllanmoqda. Bu farqdan kelib chiqib, ta’lim strategiyalarini xalqaro amaliyotlar asosida, lekin mahalliy mentalitetga moslashtirish zarur. Mediata’lim – zamonaviy jamiyatda shaxsni axborotdan himoya qilish, uni axborot vositalaridan ongli foydalanishga o‘rgatish va ayni vaqtda uni axborot jamiyatining faol ishtirokchisiga aylantirish uchun zarur bo‘lgan asosiy vositadir. Tadqiqotda aniqlangan faktlar va raqamlar mediata’limni keng ko‘lamda, davlat siyosati va ta’lim strategiyasining muhim elementi sifatida joriy etish zarurligini tasdiqlaydi.

Xulosa. XXI asrda axborot texnologiyalari va raqamli vositalarning jadal rivojlanishi natijasida insoniyat yangi turdagi jamiyat — axborot jamiyatiga qadam qo‘ydi. Bunday sharoitda mediata’lim shunchaki pedagogik tushuncha emas, balki shaxsning axborotga asoslangan qaror qabul qilish, tanqidiy fikrlash, ijtimoiy mas’uliyatni his qilish kabi muhim ijtimoiy-ko‘nikmalarini shakllantiruvchi strategik

kompetensiyaga aylandi. Mediata'lim shuningdek, axborot xavfsizligi, shaxsiy ma'lumotlarni muhofaza qilish, ijtimoiy tarmoqlardagi madaniyat, sun'iy intellekt bilan muloqot madaniyati kabi dolzarb masalalarni hal etishda ham beqiyos vosita hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda mediata'limni faqat fakultativ yoki tor sohaga tegishli fan sifatida emas, balki umumiy fuqarolik kompetensiyasi darajasidagi majburiy bilim sohasiga aylantirish va bu yo'lda ilg'or xalqaro tajribalarni mahalliy sharoitga moslashtirish zarur. Bu nafaqat ta'lim sifati, balki axborot jamiyatida yosh avlodning ongli ishtirokini ta'minlaydi.

Takliflar. 1. Mediata'limni umumta'lim va oliy ta'lim tizimiga tizimli ravishda joriy etish:

- Boshlang'ich sinflardan boshlab axborot madaniyati va media savodxonlik asoslari o'rgatiladigan fanlar kiritilishi lozim;
- Oliy ta'limda esa barcha yo'nalishlar uchun "Mediakompetensiyalar asoslari" fani kiritilishi tavsiya etiladi.

2. O'qituvchilar uchun malaka oshirish kurslari tashkil etish:

- Mediata'lim bo'yicha o'qituvchilarga mo'ljallangan metodik qo'llanmalar, onlayn kurslar va amaliy mashg'ulotlar ishlab chiqilishi zarur.

3. Davlat darajasida milliy mediata'lim konsepsiyasini ishlab chiqish:

- Vazirlik va mutasaddi idoralar ishtirokida mediata'limni rivojlantirish bo'yicha alohida konsepsiya va strategik reja ishlab chiqilishi kerak.

4. Mahalliy va xalqaro hamkorlikni kuchaytirish:

- UNESCO, EU, va boshqa xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda mediata'lim bo'yicha o'quv dasturlarini joriy etish mumkin;
- Chet el tajribasini mahalliy sharoitga moslashtirgan holda qo'llash lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. UNESCO. Media and Information Literacy Curriculum for Teachers. – Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
2. Alimov M. Mediama'rifat: yoshlar uchun axborot xavfsizligi va media savodxonlik asoslari. – Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2020.
3. Fayzullayev F. Media va zamonaviy jamiyat: metodik yondashuvlar. – Toshkent: TDYU nashriyoti, 2021.
4. Asqarxo'jaeva, M. Axborot madaniyati va zamonaviy ta'lim. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
5. Adilova S. Multimedia vositalari va ularni ta'lim jarayonida qo'llash. Pedagogik ta'lim. 2001. – B. 20-21.
6. Xudayberdiyev A. A. "Media savodxonlik va axborot madaniyati fanini o'qitishda kompyuter texnologiyalari hamda innovatsion texnologiyalardan foydalanish" Pedagoglar malakasini oshirishning axborot-ta'lim muhitini tashkil etish: muammo va yechimlar xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. – Guliston, 2023-yil.
7. Xudayberdiyev A. A "Media ta'limni o'quv jarayonidagi o'rni va ahamiyati". – Guliston: "Sayhun ilmiy axborotnomasi", 2023-yil 3-son.
8. Xudayberdiyev A. A "Talabalar o'rtasida axborot madaniyatini oshirish va media savodxonlikka o'rgatish" Ta'lim tizimini rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalari: ilg'or tajribalar va rivojlanish istiqbollari mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari. – Guliston, 2023-yil.
9. Xudayberdiyev A. Zamonaviy axborot muhitida yoshlarning mediasavodxonlik darajasini oshirish muammolari va yechimlari. O'zMU xabarlari, – Toshkent, 2025-yil.